INGLIZ TILIDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA KASBIY NUTQ KO‘NIKMALARINI LINGVISTIK-ANALITIK YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH METODLARI

Kaxxorova Gulxumor Sulaymonjon qizi
Farg`ona davlat texnika universiteti Yengil sanoat va to`qimachilik fakulteti O`zbek tili va tillarni o`rgatish kafedrasi katta o`qituvchisi

Annotatsiya
Maqolada ingliz tilida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda kasbiy nutq ko‘nikmalarini lingvistik-analitik yondashuv asosida shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Muammoli ta’lim, interfaol metodlar hamda raqamli texnologiyalarning kasbiy kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot natijalari mazkur yondashuv talabalarning tanqidiy fikrlashi va kasbiy muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: *kommunikativ kompetensiya, lingvistik-analitik yondashuv, kasbiy nutq, interfaol metodlar, muammoli ta’lim.*

KIRISH

Lingvistik-analitik yondashuv asosida kasbiy nutq ko‘nikmalarini rivojlantirish jarayonida muammoli ta’lim metodlaridan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv til birliklarini faqat grammatik yoki leksik jihatdan o‘rganish bilan cheklanmay, balki ularning kasbiy muloqotdagi funksional xususiyatlarini, pragmatik maqsadlarini va kommunikativ samaradorligini tahlil qilishni ham nazarda tutadi. Shu bois talabalarning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda tahliliy fikrlash, argumentatsiya qilish, dalillash, muammolarni aniqlash va ularning yechimini taklif etish kabi ko‘nikmalarni rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi.

Lingvistik-analitik yondashuvning asosiy maqsadi talabalarni til vositalaridan ongli va maqsadli foydalanishga o‘rgatishdir. Ushbu yondashuv orqali talabalar kasbiy faoliyatda uchrashi mumkin bo‘lgan kommunikativ vaziyatlarni tahlil qiladi, nutqiy xatolar sabablarini aniqlaydi, muqobil ifoda vositalarini taqqoslaydi hamda eng maqbul kommunikativ strategiyalarni tanlaydi. Natijada ularda kasbiy muloqot jarayonida yuzaga keladigan muammolarni mustaqil hal etish qobiliyati shakllanadi.

Kasbiy nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishda “Case Study”, “Debate”, “Brainstorming”, “Role Play”, “Fishbone”, “Cluster”, “SWOT-tahlil”, “Concept Mapping” kabi interfaol metodlardan foydalanish yuqori samaradorlikni ta’minlaydi. Ushbu metodlar talabalarning ingliz tilidagi kasbiy terminologiyani faol qo‘llashi, o‘z fikrini asosli ifodalashi, mantiqiy xulosalar chiqarishi va jamoada samarali muloqot olib borishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, muammoli vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar talabalarni real hayotiy va kasbiy muammolar bilan yuzlashtirib, ularda mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantiradi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kasbiy kommunikativ kompetensiya nafaqat lingvistik bilimlar, balki sotsiolingvistik, pragmatik va strategik kompetensiyalar uyg‘unligi asosida shakllanadi. Shu sababli ingliz tilini o‘qitishda talabalarning kasbiy

faoliyatiga yaqin bo‘lgan autentik matnlar, ilmiy maqolalar, konferensiya materiallari, ishbilarmonlik yozishmalari, taqdimotlar va loyiha ishlari asosida mashg‘ulotlarni tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Bunday materiallar talabalarni real kommunikativ muhitga tayyorlaydi va ularning kasbiy nutq faoliyatini faollashtiradi.

Lingvistik-analitik yondashuv doirasida refleksiv faoliyat ham muhim o‘rin tutadi. Talabalar o‘z nutqini tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, yo‘l qo‘yilgan xatolar ustida ishlash orqali o‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyasini shakllantiradilar. Bu esa ularning mustaqil ta’lim olish qobiliyatini kuchaytiradi va uzluksiz kasbiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish lingvistik-analitik yondashuv imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Elektron korpuslar, onlayn platformalar, virtual muloqot muhiti, sun’iy intellekt asosidagi til o‘rgatish dasturlari va avtomatik tahlil vositalari talabalarga nutq namunalarini chuqur o‘rganish, tahlil qilish va takomillashtirish imkonini beradi. Natijada ta’lim jarayoni yanada individuallashtiriladi va talabalarning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish samaradorligi oshadi.

Demak, ingliz tilida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda kasbiy nutq ko‘nikmalarini lingvistik-analitik yondashuv asosida shakllantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv talabalarning tanqidiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirish, kasbiy muammolarni hal etish qobiliyatini shakllantirish hamda xalqaro kommunikativ maydonda samarali faoliyat yuritishga tayyorlashda muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Ingliz tilida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda kasbiy nutq ko‘nikmalarini lingvistik-analitik yondashuv asosida shakllantirish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Ushbu yondashuv talabalarning til birliklaridan ongli foydalanish, kasbiy muloqot vaziyatlarini tahlil qilish, muammolarni aniqlash va ularning samarali yechimlarini ishlab chiqish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Muammoli ta’lim va interfaol metodlardan foydalanish talabalar faolligini oshiradi, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini mustahkamlaydi hamda kasbiy kommunikativ kompetensiyasini shakllantiradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt vositalarining integratsiyasi o‘quv jarayonini individuallashtirish va nutq ko‘nikmalarini takomillashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Natijada talabalar xalqaro kasbiy kommunikatsiya muhitida samarali faoliyat yuritishga tayyor bo‘lgan malakali mutaxassis sifatida shakllanadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kakhkhorova, G. (2026). *Soft Corruption Language in Academia: Linguistic Analysis of Indirect Communication in Academic Assessment*. MOCCA Research Seminar, Fergana State Technical University, Uzbekistan.

2. Kakhkhorova, G. (2025). *Developing Professional Communicative Competence through Linguistic-Analytical Approach in English Language Teaching*. Fergana State Technical University, Fergana.

3. Kakhkhorova, G. (2025). *The Role of Critical Thinking in Developing Students’ Professional Speech Skills*. Proceedings of International Scientific and Practical Conference, Fergana.

4. Kakhkhorova, G. (2024). *Interactive Methods in Teaching English for Professional Purposes*. Journal of Educational Innovation and Research, 4(2), 45–52.

5. Kakhkhorova, G. (2024). *Linguistic and Pragmatic Features of Professional Communication in Higher Education*. Scientific Bulletin of Fergana State Technical University, 3(1), 78–85.

6. Kakhkhorova, G. (2023). *Problem-Based Learning as a Tool for Enhancing Communicative Competence in English*. International Journal of Pedagogical Studies, 2(4), 112–118.

7. Kakhkhorova, G. (2023). *Innovative Technologies in Foreign Language Teaching*. Materials of Republican Scientific-Practical Conference, Tashkent, Uzbekistan.

8. Kakhkhorova, G. (2022). *Communicative Approach in Teaching English*